

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 16 czerwca 2021 r.

BADK.DPK.133.97.2021 MKo

P10-36/21	Data wpływu petycji 8, 12 i 13 kwietnia 2021 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 15 czerwca 2021 r.

ZMIANY PORZĄDKUJĄCE PRZEPISY USTAW:

- O POSTĘPOWANIU W SPRAWACH NIELETNICH,
 - KODEKS WYKROCZEŃ,
- O KOSZTACH SĄDOWYCH W SPRAWACH CYWILNYCH,
- O UTRACIE MOCY PRAWNEJ NIEKTÓRYCH KSIĄG WIECZYSTYCH,
 - KODEKS KARNY.

WNOSZĄCY PETYCJE: trzy petycje indywidualne

Sebastian Adamowicz.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustaw:

- z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, w celu zapewnienia spójności systemu prawa,

- z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń, w celu aktualizacji pojęć art. 121 § 1 i 2,

- z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w celu wprowadzenia opłaty stałej od pozwu w sprawie ustalenia lub nieistnienia uchwały zgromadzenia obligatariuszy,

- z dnia 17 lutego 1960 r. o utracie mocy prawnej niektórych ksiąg wieczystych poprzez zastąpienie w art. 8 wyrazów „wpisu sądowego” wyrazami „opłat sądowych”,

- z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, w celu aktualizacji pojęć art. 90 § 2 oraz dodania w art. 206 § 2 wprowadzającego karalność osoby, która zawiera małżeństwo z osobą, która już pozostaje w ważnym związku małżeńskim.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji postuluje wprowadzenie szeregu zmian w 5 ustawach.

Pierwszym postulatem jest propozycja dodania do art. 1 § 2 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich nowego pkt 3, o następującej treści: „art. 1 § 2. Ilekroć w ustawie jest mowa o: pkt 3) zakładzie pracy – rozumie się przez to pracodawcę w rozumieniu art. 3 Kodeksu pracy”.

Zdaniem wnioskodawcy postulowana zmiana ma zapewnić spójność ustawy z Kodeksem pracy po reformie z 1996 r. oraz doprowadzi do uporządkowania przepisów.

Kolejną zmianą zaproponowaną przez wnoszącego petycje jest postulat nadania nowej treści art. 121 § 1 i 2 Kodeksu wykroczeń. Autor petycji zauważył, że zarówno w pierwszym jak i drugim paragrafie obecnego brzmienia art. 121, ustawa powołuje się na niewystępujące już w prawie przewozowym pojęcie „kary pieniężnej” i proponuje zastąpienie tego pojęcia aktualnym określeniem o treści: „opłaty określonej w taryfie”. Ponadto, wnioskodawca uważa, że 4 jak i kolejne przejazdy środkiem lokomocji bez biletu powinny być karane, na co obecna treść art. 121 § 1 nie wskazuje.

Petycjodawca wnosi również o zmianę ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez wprowadzenie opłaty stałej od pozwu w wysokości 5 000 zł (słownie: pięć tysięcy złotych) w sprawie ustalenia lub nieistnienia uchwały zgromadzenia

obligatariuszy. W opinii autora petycji ustawa niesłusznie uprzywilejowuje stronę wnoszącą powództwo, gdyż płaci ona tylko opłatę podstawową w wysokości 30 zł (słownie: trzydzieści złotych).

Następna, wnioskowana zmiana dotyczy art. 8 ustawy o utracie mocy prawnej niektórych ksiąg wieczystych, poprzez zastąpienie w tym przepisie wyrażenia „wpisu sądowego” wyrażeniem „opłat sądowych”. Uzasadnieniem wprowadzenia zmiany jest aktualizacja przepisów ustawy w zakresie użycia pojęć z prawa cywilnego.

Ostatni wniosek odnosi się do zmiany dwóch przepisów Kodeksu karnego. W pierwszej kolejności autor petycji postuluje skreślenie w art. 90 § 2 wyrażenia „lub obowiązku”. W jego opinii ustawa Kodeks karny nie zna obecnie środków karnych o nazwie – obowiązek, co w konsekwencji oznacza, że brzmienie wskazanego przepisu należy uaktualnić. Kolejny postulat dotyczy dodania do art. 206 Kodeksu karnego nowego § 2, który wprowadzi karalność osoby zawierającej małżeństwo z osobą, która pozostaje już w ważnym związku małżeńskim. Jako uzasadnienie dla tej zmiany autor petycji wskazał fakt, że przestępstwo to występowało w Kodeksie karnym z 1969 r., a przy tworzeniu nowej ustawy z 1997 r. ustawodawca ten czyn zabroniony pominął.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969 ze zm.) w art. 1 stanowi, iż przepisy ustawy stosuje się w zakresie: zapobiegania i zwalczania demoralizacji - w stosunku do osób, które nie ukończyły lat 18, postępowania w sprawach o czyny karalne - w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu lat 13, ale nie ukończyły lat 17, wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych - w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby lat 21.

Ustawa w art. 1 § 2 wyjaśnia pojęcia ustawowe tj. pojęcia nieletniego, czynu karnego oraz poszczególnych wykroczeń.

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 281 ze zm.) w art. 121 § 1 i 2 reguluje przestępstwo szalbierstwa (uporczywego wyłudzenia przejazdu).

Zgodnie z § 1 tego przepisu kto, pomimo nieuiszczenia dwukrotnie nałożonej na niego kary pieniężnej określonej w taryfie, po raz trzeci w ciągu roku bez zamiaru uiszczenia należności wyłudza przejazd koleją lub innym środkiem lokomocji, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny. Tej samej karze podlega, kto

bez zamiaru uiszczenia należności wyłudza pożywienie lub napój w zakładzie żywienia zbiorowego, przejazd środkiem lokomocji należącym do przedsiębiorstwa niedysponującego karami pieniężnymi określonymi w taryfie, wstęp na imprezę artystyczną, rozrywkową lub sportową, działanie automatu lub inne podobne świadczenie, o którym wie, że jest płatne (§ 2).

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 755 ze zm.) w art. 1 określa zasady i tryb pobierania kosztów sądowych w sprawach cywilnych, zasady ich zwrotu, wysokość opłat sądowych w sprawach cywilnych, zasady zwalniania od kosztów sądowych oraz umarzania, rozkładania na raty i odraczania terminu zapłaty należności sądowych.

Ustawa wyróżnia trzy rodzaje opłat: stałą, stosunkową albo podstawową (art. 11).

Opłatę stałą pobiera się w sprawach o prawa niemajątkowe oraz we wskazanych w ustawie niektórych sprawach o prawa majątkowe, w wysokości jednakowej, niezależnie od wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia. Opłata stała nie może być niższa niż 30 złotych i wyższa niż 10 000 złotych (art. 12).

Opłata stosunkowa pobierana jest od pism w sprawach o prawa majątkowe w przypadkach, gdy przepis nie przewiduje pobrania opłaty stałej albo przewiduje pobranie opłaty stałej obliczonej w określonych granicach wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia. Opłata stosunkowa jest zatem pobierana od pism w innych sprawach o prawa majątkowe niż wymienione w art. 12 i art. 27–76 ustawy oraz w sprawach o prawa majątkowe, gdy wartości przedmiotów sporu lub zaskarżenia przekraczają próg 20 000 zł (art. 13 ust. 2).¹

Zgodnie z art. 14 ust. 1 opłatę podstawową pobiera się w sprawach, w których przepisy nie przewidują opłaty stałej, stosunkowej lub tymczasowej. Opłata podstawowa wynosi 30 złotych i stanowi minimalną opłatę, którą strona jest obowiązana uiszczyć od pisma podlegającego opłacie, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 29 stanowi, że opłatę stałą w kwocie 5 000 złotych pobiera się od pozwu w sprawie o: rozwiązanie spółki, wyłączenie wspólnika ze spółki, uchylenie uchwały wspólników lub uchwały walnego zgromadzenia spółki, stwierdzenie nieważności uchwały wspólników lub uchwały walnego zgromadzenia spółki, ustalenie istnienia lub nieistnienia uchwały organu spółki, uchylenie uchwały zgromadzenia obligatariuszy, stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia obligatariuszy.

¹ Autorzy: Feliga P. (red.), Uliasz M., Tytuł: Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Komentarz. Opublikowano: WKP, 2020.

Ustawa z dnia 17 lutego 1960 r. o utracie mocy prawnej niektórych ksiąg wieczystych (Dz. U. Nr 11, poz. 67 ze zm.) w art. 1 stanowi, że prowadzone dotychczas księgi wieczyste, założone przed dniem 1 stycznia 1947 r. dla nieruchomości ziemskich objętych postępowaniem scaleniowym lub wymianą gruntów, tracą moc prawną i podlegają zamknięciu z chwilą podjęcia ostatecznej decyzji o zatwierdzeniu projektu scalenia lub wymiany gruntów.

Zgodnie z art. 8 wnioski o założenie ksiąg wieczystych dla nieruchomości, których księgi tracą moc prawną według niniejszej ustawy, oraz wnioski o wpis obciążeń, które figurowały w tych księgach, są wolne od wpisu sądowego.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 ze zm.) w art. 39 wymienia środki karne do których należą m.in: pozbawienie praw publicznych, zakaz zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej, zakaz prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub z opieką nad nimi, zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, zakaz wstępu na imprezę masową, zakaz prowadzenia pojazdów.

Ponadto art. 46 § 1 stanowi, iż w razie skazania sąd może orzec, a na wniosek pokrzywdzonego lub innej osoby uprawnionej orzeka, stosując przepisy prawa cywilnego, obowiązek naprawienia, w całości albo w części, wyrządzonej przestępstwem szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę; przepisów prawa cywilnego o możliwości zasądzenia renty nie stosuje się.

Zgodnie z art. 90 § 1 środki karne, przepadek, środki kompensacyjne, środki zabezpieczające oraz dozór stosuje się, chociażby orzeczono je tylko co do jednego ze zbiegających się przestępstw.

W razie orzeczenia za zbiegające się przestępstwa pozbawienia praw publicznych, zakazów lub obowiązku tego samego rodzaju, sąd stosuje odpowiednio przepisy o karze łącznej (art. 90 § 2).

Kodeks karny w części szczególnej zawiera przepisy, które stanowią o przestępstwach przeciwko rodzinie i opiece (art. 206–211a). Art. 206 reguluje przestępstwo bigamii. Zabroniony czyn bigamii, popełnia ten kto zawiera małżeństwo, pomimo że pozostaje w związku małżeńskim. Osoba ta podlega karze grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

INFORMACJE DODATKOWE:

Charakter prawny uchwał zgromadzenia obligatariuszy, a także dopuszczalność dochodzenia na podstawie art. 189 k.p.c. ich nieważności była przedmiotem niewielu opracowań. Jak dotąd w piśmiennictwie nie podjęto próby scharakteryzowania uchwał zgromadzenia obligatariuszy, a podejmowane rozważania w zakresie uchwał organów spółek kapitałowych mogą mieć jedynie pomocnicze znaczenie, z uwagi na to, że zgromadzenie obligatariuszy nie jest organem emitenta.

Uchwała zgromadzenia obligatariuszy jest instrumentem prawnym pozwalającym dokonać konkretyzacji generalnego uprawnienia do podejmowania decyzji zbiorowej, mającej wyłonić wiążące stanowisko obligatariuszy, które jako oświadczenie woli przyczynić się może do zmiany stosunku prawnego. Pojedynczy obligatariusz godzi się bowiem na to, że w określonych okolicznościach jego stosunek zobowiązaniowy może zostać zmieniony nawet wbrew jego woli, ale na skutek uchwały podejmowanej większością głosów.

Uchwała zgromadzenia obligatariuszy przejawia odmienny aniżeli uchwała organów osób prawnych charakter, gdyż w przeciwieństwie do tych ostatnich stanowi jedynie wolę zmiany stosunku zobowiązaniowego łączącego obligatariuszy z emitentem. Stanowi szczególny sposób składania oświadczeń woli, którego treść ustalana jest w oparciu o większościowe (w niektórych przypadkach jednomyślne) stanowisko obligatariuszy i nie może zostać zakwalifikowana jako czynność prawna. Konsekwencją uznania, że uchwały zgromadzenia obligatariuszy nie stanowią czynności prawnej, a więc nie podlegają regulacji art. 58 k.c., jest konstatacja, iż niedopuszczalne jest w drodze powództwa o ustalenie dochodzenie ustalenia nieważności tych uchwał.²

Kodeks karny z 1997 r. zrezygnował z wyodrębnienia typu przestępstwa polegającego na zawarciu małżeństwa z osobą pozostającą w ważnym związku małżeńskim (art. 183 § 2 k.k. z 1969 r.). W grę wchodzi jednak dekryminalizacja pozorna. Ten sam efekt uzyskano bowiem poprzez zastosowanie przepisów części ogólnej, przy rezygnacji ze zbędnego przepisu części szczególnej. Sami twórcy Kodeksu karnego zwracają uwagę w uzasadnieniu, że „osoba zawierająca z bigamistą związek przestępny i znająca tę cechę sprawcy może odpowiadać na zasadach ogólnych (art. 21 § 2 i 3), korzystając z możliwości nadzwyczajnego złagodzenia kary”. Oczywiście, brak odpowiedzialności karnej będzie

² A. Rycerski, Charakter prawny uchwał zgromadzenia obligatariuszy, Uniwersytet A. Mickiewicza w Poznaniu 2017 r., Krytyka Prawa. Niezależne studia nad prawem.

miał miejsce, gdy osoba ta (zawierająca związek) nie wiedziała o szczególnej właściwości sprawcy *sensu stricto* (bigamisty). Odmienne (nietrafny) poglądy prezentują Gardocki (*Prawo*, s. 283), Stefański (*Przestępstwo bigamii*, s. 58) i Krajewski (*Bigamia*, s. 39). Według Gardockiego, skoro Kodeks karny z 1997 r. wyraźnie zrezygnował z tej odmiany bigamii, która polegała na zawarciu małżeństwa przez osobę stanu wolnego z kimś, kto pozostawał w związku małżeńskim, należy przyjąć, że taka osoba nie odpowiada również za podżeganie lub pomocnictwo albo współsprawstwo, nawet jeśli wiedziała, że partner jest żonaty (partnerka jest zameżna). Do tego rozumowania przychylają się również Stefański (*Przestępstwo bigamii*, s. 58) oraz Krajewski (*Bigamia*, s. 39).

Należy sądzić, że na gruncie obowiązującego Kodeksu karnego powyższego poglądu (prezentowanego przez wyżej wymienionych autorów) nie da się uzasadnić. Nie można zasadnie powiedzieć, że Kodeks karny z 1997 r. „zrezygnował z tej formy bigamii”, a tylko że racjonalizowano rozwiązania Kodeksu karnego, tak aby dwukrotnie nie kryminalizować tego samego (raz poprzez przepisy części ogólnej, a drugi poprzez tworzenie odrębnego typu w części szczególnej). Pomijając jednoznaczne intencje twórców Kodeksu karnego (wyrażone w uzasadnieniu), należy uznać, że również odwołanie się do wykładni logicznej daje skutek jednoznaczny. Nikt nie kwestionuje tego, że karalne jest (na ogólnych zasadach) podżeganie i pomocnictwo do przestępstwa bigamii. Skoro zatem (bezsparnie) karalne jest coś o mniejszym ładunku społecznej szkodliwości (a także – z reguły – oddalone w czasie i niekiedy miejscu), czyli wspomiane już podżeganie i pomocnictwo, to dlaczego miałby być wolny od odpowiedzialności sprawca czynu niosącego za sobą większy ładunek społecznej szkodliwości. Przemawia za tym rozumowanie *a minori ad maius*. Aby wykluczyć możliwość zastosowania konstrukcji współdziałania przestępnego w tym przypadku, trzeba by wyraźnie wyłączyć stosowanie art. 21 § 2 i 3 (ale także i art. 18 § 2 i 3 k.k.) w stosunku do osoby zawierającej związek małżeński z osobą, która pozostaje w związku małżeńskim, a tego ustawa nie czyni.

OPRACOWAŁ

Maciej Kowalski

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz